

Rikos ja maailutus

Tasavallan presidentti otti uudenvuodenpuheensa kantaa vihan kulttuuriin ja sananvapauteen. Maalittaminen ja vihapuhe ovat Sauli Niinistön mukaan ”uudempaa ilmaisu” yleisessä keskustelussa. Niinistö arvioi, että lainsäätäjä on ollut ”kaukaa viisas” ja esimerkiksi kansanryhmää vastaan kiihottaminen tai yksilön yksityisyyttä loukaavat teot ovat jo vanhastaan rangaistavia.

Näin Niinistö: ”Muita ihmisiä kohtaan rikoksen tekevä joutuu siitä vastuuseen. Siinä ei ole mitään yhteyttä sananvapauteen saati sen rajoittamiseen.”

Sananvapaus ei siis suojaa rikoksentekejiä. Esimerkiksi uhkailu ja solvaaminen eivät kuulu sananvapauden piiriin. Hyvä niin! Moni tutkijakin on kertonut joutuneensa vihan ja vainon kohteeksi. Mainiota, jos tutkijoilla on laki kilpenään puukkoja ja puntareita vastaan.

Mutta onko asia todellakin sillä tolalla, jolla Niinistö arvelee sen olevan? Joutuuko rikoksen tekijä vastuuseen?

Syytetty on syyllinen rikokseen vasta, kun hänet on tuomittu. Ongelma on siinä, mitkä teot määritellään rikollisiksi. Jos jotakin kielellistä tekoa pidetään julkisessa keskustelussa päivän selvästi rikollisena, se ei vielä tarkoita sitä, että asia otettaisiin tutkittavaksi. Vapise tutkija. Saatat olla seuraava maali. Jopa laillisehko.

Yle julkaisi tammikuussa (18.1.) jutun ”Tässäkö menevät sananvapauden rajat?”, joka vahvistaa käsitystä siitä, että moni kielellinen vihateko jää tutkimatta, syyttämättä ja rankaisematta. Syytetty ei nostettu jutun mukaan esimerkiksi tapauksessa, joissa muuan mies kannusti omalla Facebook-seinällään tappamaan maahanmuuttajat.

Ylen tietojen mukaan poliisi ei enää tutki netin vihapuheerikoksia yhtä aktiivisesti kuin ennen. Niitä tutkivaa tiimiä on pienennetty. Tämäkin viittaisi siihen, että uhata ja solvata voi nyt aiempaa turvallisemmin mielin.

Kyynisesti voi päätellä, että vihapuhe on luonnollistunut, tullut itsestään selväksi osaksi verkkoviestintää. Valitettavan usein kyse on vihan tietoisesta luonnollistamisesta ja masinoimisesta. On ihmisiä ja ryhmiä, joiden tarkoituksia vihapuheen tavallistaminen palvelee. Tiedon ja tieteen syövyttäminen luovat otollista ilmapiiriä anarkialle.

Yksi vihapuheen viheliäisimmistä muodoista on maalittaminen. Käytännössä maalittaminen on vaikkapa sitä, että suosittu some-henkilö nostaa tikun nokkaan yksittäisen tutkijan, toimittajan tai virkahenkilön ja ohjaa seuraajansa ampumaan tätä kovilla. Sanoilla, ehkä muillakin teoilla.

Maalittamista ei ole vielä kriminalisoitu. Selvää kai on, että toiminta ei kuulu sananvapauden piiriin. Maalittaminen on sotatermi. Pasi Keskinen teoksessa *Tykistö taistelee tulellaan* (Edita, 2017) kerrotaan näin: ”Maalittamisen tarkoituksena on varmistaa, että mahdollisimman moni vastustajan tärkeistä ja arvokkaista maaleista on otettu huomioon. Maalit jaetaan koviin, puolikoviin ja pehmeisiin.”

Kovat maalit ovat kalustoa, pehmeät ihmisiä. Some-sodassa maali on aina ihminen. Eikä sotarikosta välttämättä seuraa rangaistus.

VESA HEIKKINEN

Kirjoittaja on suomen kielen dosentti ja tietokirjailija.

Twitter: @tosentti